

باسمه تعالی

مدل‌های نگارش متون درسی

۱. **مدل هانتر:** بر مبنای رشد ابعاد شناختی، عاطفی و فیزیکی متون درسی نوشته می‌شود.
۲. **مدل سبک‌های یادگیری:** بر اساس سبک‌های متفاوت یادگیری نوشته می‌شود.
۳. **مدل کل‌نگری:** تمامی حیطه‌های یادگیری نوشته می‌شود.
۴. **مدل هوشی چندگانه:** هوش زبانی، ریاضی، فضایی و معانی، زیباشناختی، موسیقی، استعداد بین فردی، فراشخصی و درک پدیده‌های طبیعی را مبنای نگارش متون درسی می‌داند.
۵. **مدل ترکیبی:** با استفاده از سایر مدل‌های متون درسی نوشته می‌شود.
۶. **مدل حل مسأله:** بر اساس ایجاد گسترش مهارت‌ها در جهت حل مسأله و پدیده‌ها مبنای نگارش متون درسی قرار می‌گیرد.
۷. **مدل مهارت آموزی:** بر اساس اهداف صریح و دقیق و فعالیت‌های کاملاً معینی صورت می‌پذیرد.

الف - مفهوم یادگیری:

جریان اساسی رشد و تکامل انسانی از بدو تولد تا مرگ.
تعریف علمی یادگیری: تغییر رفتار که منتج از تجربه باشد.
ویژگی‌های یادگیری: هدفمند باشد، یک تجربه است، فعال باشد نه منفعل، اسفنجی نباشد، بارورسازی باشد.

انواع یادگیری: رفتارمان در سه زمینه تغییر پیدا می‌کند:

۱. مهارت ذهنی، مانند تصمیم‌گیری
۲. مهارت جسمانی، مانند رانندگی
۳. طرز تفکر یا طرز تلقی، مانند شانس، تقدیر، نظر در خصوص تبعیض نژادی.

ب - انواع انتظارات و توقعات از فارغ‌التحصیلان:

- هدف نهایی در تدوین کتاب درسی بر اساس کدام یک از اصول زیر استوار است؟
۱. **به یادآوری مطالب بپردازند:** دانش‌آموز مطلبی را بداند، بخاطر بسپارد و به یاد بیاورد، حضور ذهن داشته باشد. نویسندگان باید مشخص کنند کدام قسمت را بخاطر بسپارد.
 ۲. **عمل و اجرا:** چگونه انجام دادن مهمتر از چه چیز را انجام دادن است. رانندگی مهمتر از این است که در موتور چه می‌گذرد. زبان ارتباطی مهمتر از دستور زبان است. کدام قسمت را باید عملی انجام داد.
 ۳. **تمیز و تشخیص:** تمیز دادن، تفکیک کردن، تعیین اختلاف و مشابهت مابین چیزها. به تشخیص و تمیز کدام قسمت‌ها بپردازد.

۴. **گفتار:** در بعضی مشاغل گفتار، تنها مشکل ارتباطی و اساسی است. رادیو، تلویزیون، تلفنچی. ما باید فرستنده‌ی خوبی را برای برقراری ارتباط مؤثر تربیت کنیم. در چه قسمت‌هایی باید به فن گفتاری مجهز کنند.

۵. **حل مسأله:** در مورد انجام کاری، چگونه تصمیم بگیریم؟ وسیله‌ای برقی روشن نمی‌شود، از کجا شروع کنیم؟ از پریز یا از جای دیگر؟ تشخیص صحیح مسأله، نصف حل آن است. کدام قسم را باید به حل مسایل پردازد.

باید دقیقاً روشن شود که پس از اینکه متون درسی را گذراندند، باید قادر باشند کدام یک از فعالیت‌های پنج‌گانه را انجام دهند. با رعایت اولویت متبخر شوند.

نگرش احتمالی به چارچوب نظری چگونگی نگارش یک کتاب درسی بر اساس مهارت آموزشی

چهار مرحله‌ی نگارش متون درسی و برنامه‌ی آموزشی عبارتند از (این چهار مرحله هفت گام را دربر می‌گیرد):

۱. مرحله‌ی تجزیه و تحلیل مشاغل و موضوعات بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده.

گام اول: جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل آن با توجه به تغییرات اساسی

گام دوم: تعیین استانداردهای آموزشی

۲. مرحله‌ی نوشتن اهداف درسی و آزمون‌های موردنظر بر اساس تجزیه و تحلیل مشاغل و موضوعات.

گام سوم: نوشتن اهداف و آزمون‌ها

۳. مرحله‌ی انجام فعالیت‌های علمی آموزشی

گام چهارم: طرح‌ریزی آموزشی و درسی

گام پنجم: گسترش و توسعه‌ی آموزشی و درسی

گام ششم: اعتبار دادن آموزشی و درسی

۴. مرحله‌ی اجرا و ارزشیابی

گام هفتم: اجرا و ارزشیابی آموزشی

هفت گام به عنوان روش نظام‌مند

گام اول: طراحان و نویسندگان متون درسی باید بر اساس نیاز اجتماعی و عینیات جامعه، کتاب را به رشته‌ی تحریر درآورند، نه بر اساس ذهنیات شخصی و مطالعات صرف. نیازهای جامعه بر اساس مبانی فلسفی، روانی، فرهنگی و اجتماعی در نظر گرفته شود. مشخص شود چه مشاغلی در جامعه ضرورت و اولویت دارند.

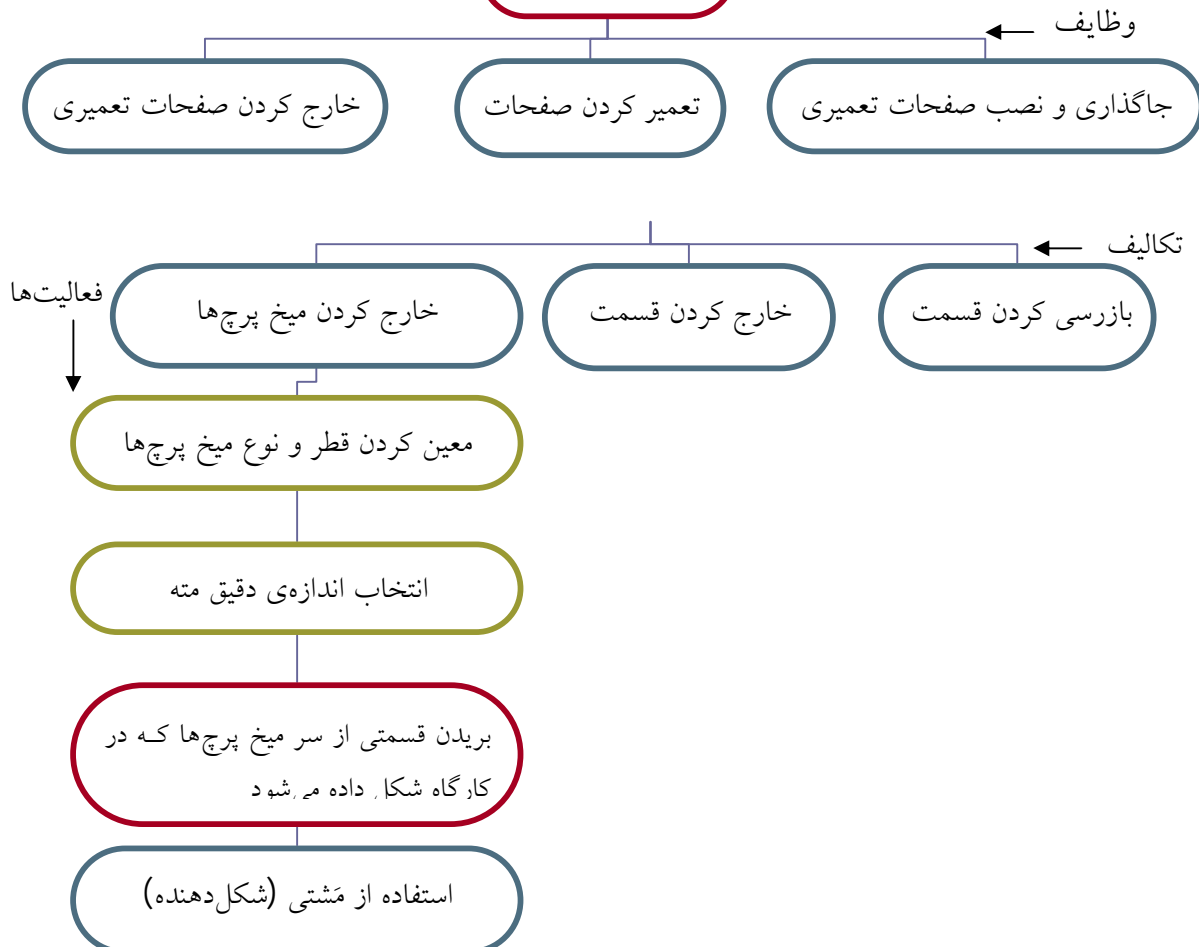
تحلیل شغلی: چگونه می‌توان به تحلیل شغلی که قرار است متون درسی بر اساس آن نوشته شود، پردازیم. سلسله مراتب درونی یک شغل عبارتند از: شغل، وظایف، تکالیف، فعالیت‌ها.

نمونه:

مربی تربیت معلم (رشته‌ی نظری) شغل

مکانیک تعمیر بدنه (رشته‌ی فنی) شغل

بهترین منبع اطلاعات راجع به شغل، تجربه‌ی افراد با پرسش‌نامه، چک لیست، مصاحبه‌ی فردی، مصاحبه‌ی گروهی، کنفرانس فنی، مصاحبه‌ی مشاهده‌ای، بررسی شغلی و حرفه‌ای.

گام دوم: تعیین استانداردهای آموزشی؛ برای این منظور می‌توان از راه‌های ذیل، متون درسی را آرایه

نمود:

۱. از راه آموزش رسمی (در کلاس)
۲. از راه آموزش ضمن خدمت (در حین کار و در محیط اصلی کار)
۳. از راه آموزش همزمان رسمی و آموزش ضمن خدمت

گام سوم: نوشتن اهداف و آزمون‌ها پس از آنکه اطلاعات و داده‌های ضروری توسط برنامه‌ریزان آموزشی جمع‌آوری و برای آن هم استانداردهایی مشخص شد، آن‌گاه بر اساس اطلاعات و داده‌های جمع‌آوری شده، شروع به نوشتن اهداف و تعیین نوع آزمون‌ها می‌کنند.

هدف‌های متون درسی به صورت هدف‌های رفتاری که در قالب رفتار یادگیرنده بیان می‌شود، بیان آن چیزی است که دانش‌آموز باید بعد از آموزش انجام دهد. البته ایراد اساسی به هدف‌های رفتاری محرومیت یادگیرنده از مسأله‌ی نوآوری و خلاقیت است.

در نوشتن هدف‌های رفتاری باید هدف‌های نهایی و هدف‌های مرحله‌ای را مشخص سازند.

هدف‌های نهایی: هدف‌هایی هستند که خط‌مشی فعالیت‌ها را به صورت کلی و بدون در نظر گرفتن جزئیات بیان می‌دارند. تعیین هدف‌های نهایی بر اساس دانش‌ها و مهارت‌های جمع‌آوری شده در گام اول صورت می‌گیرد.

هدف‌های مرحله‌ای: هدف‌های کوچکی هستند برای رسیدن به هدف‌های نهایی و هدف‌های نهایی دارای حداقل یک هدف مرحله‌ای هستند.

ویژگی‌های هدف‌های رفتاری:

۱. با معنا و خاص هستند. مثل بنویسید، انتخاب کنید، معین کنید، تعریف کنید، فهرست کنید و ...
۲. قابل مشاهده هستند.
۳. قابل اندازه‌گیری هستند.

گام چهارم: طرح‌ریزی آموزشی و درسی، در پاسخ به سه سؤال:

۱. با چه شیوه‌ای ما هدف‌هایی را که در گام قبلی نوشته‌ایم، تنظیم می‌کنیم و در توالی هم قرار می‌دهیم؟

بر اساس نظم کاری
بر اساس نظم روان‌شناسی
بر اساس نظم منطقی

«هدف‌ها را از ساده به مشکل و از امور شناخته شده به امور ناشناخته و از امور عینی به

امور ذهنی منظم می‌کنیم.»

۲. از چه روشی برای تدریس محتوای آموزشی استفاده می‌کنیم؟

روش طرح مسأله، سخنرانی، نمایش دادن، اجرا کردن، شاگرد - استادی، کنفرانس، چند حسی (از همه‌ی حواس استفاده کردن):

۷۵٪ یادگیری از طریق دیدن ۱۳٪ یادگیری از طریق شنیدن ۶٪ یادگیری از طریق لمس
۳٪ یادگیری از طریق چشیدن ۳٪ یادگیری از طریق بوییدن

۳. از چه وسایل و رسانه‌ی کمک آموزشی استفاده می‌کنیم؟ اشیای واقعی، وسایل سمعی بصری، الگوهای آموزشی، مواد چاپی مثل روزنامه و ...

گام پنجم: گسترش و توسعه‌ی آموزشی و درسی

الف - پرداختن به گسترش مواد و محتوای آموزشی؛ کتاب، اسلاید، فیلم، نوار و ...

ب - فراهم کردن معلمان مورد نیاز و دادن آموزش‌های لازم به آنان

ج - فراهم ساختن تجهیزات آموزشی؛ کلاس درس، آزمایشگاه و ...

د - تدارک وسایل آموزشی با دانش‌آموز

ه - چگونگی نوشتن یک دوره‌ی درسی و آموزشی؛ شامل ۴ قسمت می‌باشد: ۱- شناسنامه‌ی درس (عنوان) ۲- مقدمه

۳- متن و محتوای درس ۴- نتیجه‌گیری

گام ششم: اعتبار بخشی آموزشی و درسی، ارزشیابی و کنترل صحت مطالب و این‌که آیا مواد و

محتوای آموزشی به طور نظام‌مند منظم شده‌اند یا نه؟ آیا روش‌های تدریس مناسب انتخاب شده‌اند یا نه؟

سه گام اعتبار بخشی: ۱- بررسی و آزمایش فردی ۲- بررسی و آزمایش گروه کوچک ۳- بررسی و

آزمایش تجربی.

گام هفتم: اجرا و ارزشیابی آموزشی و درسی، در اعتبار بخشی مستقیماً با صحت مطالب و نوع

برخورد مطالب با دانش‌آموزان مواجه‌ایم و در ارزشیابی با دو موضوع: ۱- کیفیت محتوای درس؛ ضعیف، متوسط، عالی

۲- ارزشیابی معین می‌کند که چگونه و به چه میزانی، فارغ‌التحصیلان کلاس شما از محتوای درسی در شغل و کارشان استفاده کرده‌اند.

ادامه با شما...

معاونت آموزش و پرورش عمومی